

OILA BOLANING BIRINCHI IJTIMOY MUHITI SIFATIDA

Farog'at Tojiddin qizi Isomova

Osiyo Xalqaro Universiteti

Pedagogika va psixologiya kafedrari o'qituvchisi

E-mail: isomovafarogattojiddinqizi@oxu.uz

Annotatsiya: Ushbu maqolada keyingi yillarda tobora kuchayib borayotgan va ta'limda juda muhim o'rin tutayotgan oila, maktab va atrof-muhit hamkorligining o'rni va ahamiyati yoritib berilgan.

Tayanch so'zlar: ijtimoiy institut, maktab, oila, atrof-muhit, ta'lim-tarbiya, hamkorlik, ijtimoiy, muhit

СЕМЬЯ КАК ПЕРВАЯ СОЦИАЛЬНАЯ СРЕДА РЕБЕНКА.

Аннотация: В данной статье подчеркивается роль и значение сотрудничества семьи, школы и окружающей среды, которое в последние годы становится все крепче и занимает очень важное место в образовании.

Ключевые слова: социальный институт, школа, семья, среда, образование, сотрудничество, социальное, среда.

FAMILY AS A CHILD'S FIRST SOCIAL ENVIRONMENT

Annotation: In this article, the role and importance of family, school and environment cooperation, which is becoming increasingly stronger in recent years and has a very important place in education, is highlighted.

Key words: social institution, school, family, environment, education, cooperation, social, environment

Ijtimoiy moslashuv - bu shaxsning o'z jamiyatida, uning qadriyatlarini, urf-odatlarini, qonun-qoidalariga mos ravishda o'zini tutish, jamiyatga to'liq integratsiya qilish jarayonidir. Bolaning ijtimoiy moslashuvi, ayniqsa, uning o'sish va rivojlanish davrida juda muhim ahamiyatga ega. Oilaning bolalarning ijtimoiy moslashuvida o'rni alohida ahamiyatga ega, chunki ota-onalar, qarindoshlar va oila a'zolarining xulq-atvori va ta'limi bolalarning shaxsiyatini shakllantiradi.

Bola uchun oilaning roli uning birinchi ijtimoiy makoni hisoblanadi. Oila – bu bolaning tug'ilishidan boshlab u o'rgatadigan, axloqiy qadriyatlar, odob-axloq me'yorlari, hissiy tajribalar va ijtimoiy munosabatlarning ilk maktabidir. Bolalar o'zlarining ilk ijtimoiy o'rganishlarini ota-onalari yoki oilaning boshqa a'zolaridan olishadi. Bu davrda ular atrof-dagi odamlar bilan qanday aloqalar o'rnatishni, qoidalar va me'yorlarni qanday hurmat qilishni o'rganadilar.

Oiladagi muhit va tarbiya bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Oila a'zolarining bolaga nisbatan e'tibori, muloqot uslubi, oilaviy qadriyatlar bolaning o'zini boshqalar bilan qanday munosabatda bo'lishini shakllantiradi. Agar oila muvozanatli, do'stona va qo'llab-quvvatlovchi bo'lsa, bola o'zini o'rganayotgan jamiyatda

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

osonroq moslashadi va ijtimoiy qobiliyatlari rivojlanadi. Shu bilan birga, ota-onalar va oila a'zolarining bolaga munosabatlari uning o'z-o'zini hurmat qilishini va o'z imkoniyatlariga ishonch hosil qilishini ta'minlaydi.

Ota-onalar bolalarini ijtimoiy moslashuvga tayyorlash uchun bir nechta usullarni qo'llashlari mumkin. Birinchidan, ular bolaga o'z fikrini ifodalash va boshqalar bilan muloqot qilishni o'rgatishlari kerak. Bu bolaning o'zini ifodalashga bo'lgan ishonchini oshiradi va boshqalar bilan muvaffaqiyatli muloqot qilishiga yordam beradi. Ikkinchidan, ota-onalar bolaga ijtimoiy qoidalar va etikani o'rgatish orqali uning ijtimoiy jihatdan moslashishini ta'minlaydilar.

Bundan tashqari, oila bolaga do'stlik, hamkorlik, yordam va empatiya kabi ijtimoiy ko'nikmalarni o'rgatish uchun zarur bo'lgan vaqt va resurslarga ega. Buning natijasida bola, boshqa odamlar bilan yaxshi munosabatlar o'rnatib, jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyor bo'ladi.

Olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning muvaffaqiyati maktablarning tuzilishi yoki ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari emas, balki oila va maktab hamkorligi bilan ortadi. Biroq, o'rganish va xulq-atvorida muammolari bo'lgan o'quvchilarning oilalari o'qituvchilari bilan o'tkazadigan uchrashuvlarda o'quvchilarning maktab ichidagi va maktabdan tashqari faoliyatiga emas, balki o'quvchilarning baholariga e'tibor qaratilishi kuzatilgan.

O'quvchining maktabda rivojlanishi oilaning bolaning ta'limiga bo'lgan e'tibori bilan bog'liq. Oila-maktab hamkorligining ikkita afzalligi bor: Birinchidan, oilaning maktabga va o'quvchiga bo'lgan qiziqishi motivatsiyani ta'minlaydi. Ikkinchidan, maktabning tuzilishi, qadriyatlar va standartlarini biladigan oilalar o'z farzandlariga yaxshiroq rahbarlik qilishlari mumkin.

Oilalarning maktab faoliyatida ishtirok etishi va hamkorligiga to'sqinlik qiluvchi asosiy omillar quyidagilardir:

-Ota-onalarning o'z maktab tajribasining kamligi: Ko'pchilik ota-onalarning maktabda salbiy tajribaga ega bo'lishi ularda maktabga nisbatan salbiy munosabatning shakllanishiga sabab bo'ladi.

- Oilalarning iqtisodiy muammolari: Ko'pincha oilalar maktabga taklif qilinadi, chunki ulardan moddiy yordam so'rashadi. Iqtisodiy qiyinchiliklar oilalarning maktab tadbirlarida qatnashishni istamasligiga olib keladi.

- Oilalarning maktabga bag'ishlash uchun vaqtlari cheklangan.

-Oilalarning past ta'lim darajasi;

-O'qituvchilarning salbiy munosabati: o'qituvchilarning oilalarning maktabda qatnashishi uchun vaqtlari yo'qligi va bunday mashg'ulotlarga yetarlicha qiziqishlari yo'qligi haqidagi tasavvurlari maktab va oila hamkorligidagi eng muhim to'siqlardan hisoblanadi.

-Uy va maktab madaniyatidagi farq

Maktab va oila o'rtasidagi aloqa quyidagi yo'llar bilan amalga oshirilishi mumkin:

-Ota-onalar-o'qituvchi-o'quvchilar yig'ilishlari: Birgalikda ishtirok etishni ta'minlaydigan dastur tayyorlanadi va ota-onalarga xabar qilinadi.

-Hisobot kartalari: Ota-onalar bolaning uy vazifasini bajarishga tayyorligi, o'qishni yaxshi ko'rishi, televizor ko'rish odati, o'qishga bo'lgan munosabati va uydagi vaziyat haqida hisobot kartasini to'ldirishlari kerak.

-Tabriknomalar: O'qituvchilar va ota-onalar bolaning alohida yutuqlari va xatti-harakatlarini nishonlash uchun bir-birlariga tabriknomalarni yuborishlari kerak.

-Ota-onalar va o'qituvchilar konferensiyalari

-Ota-onalar kengashi: Maktabning asosiy kirish qismida, ayniqsa, ota-onalar uchun e'lon taxtasi osib qo'yilishi kerak.

Oila, bolaning ijtimoiy moslashuvidagi muhim o‘rinlardan birini egallaydi. Bolaning oila a‘zolari bilan o‘zaro aloqalari va ularning bolaga bo‘lgan munosabati, uning ijtimoiy ko‘nikmalarini shakllantiradi va jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyorlaydi. Oila, bolaga jamiyatda muvaffaqiyatli moslashish uchun zarur bo‘lgan bilim va ko‘nikmalarni o‘rgatib, uning o‘zini ifodalash, boshqalar bilan aloqalar o‘rnatish va ijtimoiy me‘yorlarga moslashishiga yordam beradi. Shuningdek, oilaning bolaga ko‘rsatgan doimiy qo‘llab-quvvatlovi, uning ijtimoiy fobiyalarini yengishga yordam beradi. Shunday qilib, oila bolaning ijtimoiy moslashuv jarayonida muhim bir omil bo‘lib, uning ijtimoiy muvaffaqiyatini ta‘minlashda muhim rol o‘ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tojiddinova, I. F. A. (2024). Tarbiya turlari va ularning shaxs kamolotiga ta‘siri. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(2), 429-435.
2. Tajiddinova, I. F. (2024). Types of education and their impact on personality development. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(2), 469-475.
3. Tajiddinova, I. F. A. (2024). THE ISSUE OF EDUCATION IN PRIMARY EDUCATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 615-620.
4. Исомова, Ф. Т. (2024). Виды образования и их влияние на развитие личности. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(2), 461-468.
5. Tajiddinova, I. F. A. (2024). FIRST STEP PROGRAM IN PRESCHOOL EDUCATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 609-614
6. Tojiddinova, I. F. A. (2024). МАКТАБГАЧА ТА‘ЛИМ ЖАРAYONIDA BOLALARNING IJTIMOY MOSLASHUVI. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 590-595.
7. Tojiddinova, I. F. A. (2024). МАКТАБГАЧА ТА‘ЛИМДА “ILK QADAM” DASTURI. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 603-608.
8. Isomova, F. A. T. Q. (2022). МАКТАБГАЧА ТАЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА BOLALARNI МАКТАБ ТА‘ЛИМИГА ТАЙYORLASHDA NUTQ O‘STIRISH MASHG‘ULOTLARINING AHAMIYATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(1), 947-949.
9. Sobirova, S. Y. (2024). МАКТАБГАЧА ТА‘ЛИМДА NUTQ, MULOQOT OQISH VA YOZISH MALAKALARINING SOHALARI. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 2(1), 52-62.
10. Sobirova, S. Y. (2023). Creativity in the work of an educator. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157), 1(10), 361-367.
11. Yulduz, S. (2024). SYUJETLI-ROLLI OYINLARNING BOLA FAOLIYATIDAGI AHAMIYATI. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 2(1), 44-51.
12. Yulduz, S. (2023). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARDA EKOLOGIK TA‘LIM BERISHNING O‘ZIGA XOSLIGI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 21(3), 124-129.
13. Sobirova, S. Y. (2023). O ‘YIN ORQALI BOLA TAFAKKURI VA NUTQINI OSTIRISH. *SAMARALI TA‘LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR*, 1(3), 93-99.
14. Sobirova, S. Y. (2022). PEDAGOGNING KREATIVLIGI BOLALAR IJODIY RIVOJLANISHINING ZARUR SHARTI. *PEDAGOGS* jurnali, 1(1), 219-220.
15. Yulduz, S. (2023). KREATIV YONDASHUVLAR ASOSIDA BOLALAR NUTQI VA TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 23(2), 87-92.

16. Sobirovna, S. Y. (2022). KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O‘QUVCHILAR BILISH FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. PEDAGOGS jurnali, 1(1), 158-160.
17. Sobirovna, S. Y. (2023). METODIST FAOLIYATI ASOSLARI. SAMARALI TA’LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI, 1(5), 108-114.
18. Sobirovna, S. Y. (2024). AESTHETIC EDUCATION AS A TOOL TO LEAD CHILDREN TO PERFECTION. МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА, 2(2), 354-367.
19. Yulduz, S. (2024). Estetik tarbiya bolalarni komillikka yetaklovchi vosita sifatida. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 2(2), 95-106.
20. Sobirovna, S. Y. (2023). Maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarga ekologik tarbiya berish. SAMARALI TA’LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI, 1(4), 160-166.
21. Sobirovna, S. Y. (2024). BOLALAR RIVOJLANISHIGA TA’SIR QILUVCHI OILAVIY VA IJTIMOIIY OMILLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 199-204.
22. Sobirovna, S. Y. (2024). BOLALARNI NUTQINI RIVOJLANTIRISHNING NEYROPEDAGOGIK XUSUSIYATLARI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 253-258.
23. Sobirovna, S. Y. (2024). BOLALAR RIVOJLANISH NAZARIYASIDA PIAJENING KOGNITIV RIVOJLANISH MODELI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 193-198.
24. Sobirovna, S. Y. (2024). BOLALAR RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ULARNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 259-264.
25. Sobirovna, S. Y. (2024). MILLAT ERKI VA RUHI KUYCHISI. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 2(1), 130-132.
26. Sobirovna, S. Y. (2024). MAKTABGACHA TA’LIMIDA STEAM TA’LIM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH. WORLD OF SCIENCE, 7(5), 512-520.
27. Sobirovna, S. Y. (2024). MAKTABGACHA TA’LIMIDA STEAM TA’LIM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH. WORLD OF SCIENCE, 7(5), 512-520.
28. Sobirovna, S. Y. (2024). MAKTABGACHA TA’LIMIDA STEAM TA’LIM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH. WORLD OF SCIENCE, 7(5), 512-520.